

LIÊN MINH CHÂU ÂU TRONG CỤC DIỆN THẾ GIỚI HIỆN NAY

TS. TRẦN NGỌC DŨNG^(*)
ThS. ĐỖ THU HIỀN^(**)

Ngày nhận bài: 30/8/2023

Ngày thẩm định: 10/9/2023

Ngày duyệt đăng: 15/11/2023

Tóm tắt: *Cục diện thế giới hiện nay đang có sự chuyển động mạnh mẽ dưới tác động của nhiều yếu tố khác nhau, nhất là vấn đề cạnh tranh, xung đột nước lớn. Cục diện đó đặt ra cho các quốc gia, tổ chức quốc tế những thách thức to lớn trong việc định hình vai trò, vị thế của mình trong bối cảnh mới. Đứng trước những vấn đề toàn cầu, đặc biệt là cuộc cạnh tranh chiến lược giữa Mỹ, Trung Quốc và Nga trên nhiều phương diện khác nhau, Liên minh châu Âu (EU) đã và đang tìm cách thích ứng để khẳng định vị thế của mình. Bài viết này đi vào tìm hiểu những xu thế, định hướng mà EU cần thực hiện trong kinh tế, chính trị, an ninh, ngoại giao để có thể duy trì vai trò của mình trong cục diện thế giới mới.*

Từ khóa: *cục diện thế giới; EU; tự chủ chiến lược; vai trò của EU*

1. Mở đầu

Cục diện thế giới hiện đang có sự chuyển động mạnh mẽ với sự tác động liên tục của nhiều yếu tố, như cạnh tranh Mỹ - Trung, ảnh hưởng của COVID -19, xung đột Nga - Ukraina, gần đây là xung đột ở dải Gaza. Cục diện đầy bất định này cùng với xu thế đa cực, đa trung tâm trong bối cảnh cạnh tranh chiến lược nước lớn đòi hỏi các nước, các tổ chức quốc tế tự duy linh hoạt hơn để định vị bản thân. Ngoài việc tận dụng tiềm năng vốn có, các chủ thể quan hệ quốc tế cần có được góc nhìn phù hợp trong việc giải quyết khủng hoảng, xung đột, vấn đề liên minh, ngoại giao đa phương để bảo đảm một thế giới hòa bình, ổn định, tuân theo chuẩn mực và luật pháp quốc tế. Trong bối cảnh đó, một châu Âu luôn đề cao giá trị trật tự dựa trên nền tảng luật pháp sẽ đóng góp vai

trò nhất định dù cho sự trỗi dậy mạnh mẽ và cạnh tranh quyết liệt của các cường quốc khác. Liên minh châu Âu (EU) đã thể hiện vai trò toàn cầu thông qua các hoạt động, như cung cấp số vaccine trị giá 1,8 tỷ euro cho 165 quốc gia trong phòng ngừa COVID-19, và dự định cung cấp khoảng 300 tỷ euro cho các hoạt động toàn cầu đến năm 2027⁽¹⁾. Do đó, EU tiếp tục được kỳ vọng sẽ có nhiều đóng góp trong việc kiến thiết cục diện thế giới mới, nhất là trong bối cảnh cạnh tranh chiến lược nước lớn.

2. Vai trò của EU trong cục diện thế giới hiện nay

Sức hấp dẫn của thị trường chung châu Âu vẫn là công cụ hiệu quả nhất để khuyến khích các quốc gia khác thúc đẩy hợp tác với EU, từ đó nâng cao vai trò của EU trong cục diện thế giới mới. Thị trường này càng lớn hơn, sâu hơn và năng động hơn thì cơ hội mà EU có thể tiếp tục định hình trật tự kinh tế và chính trị toàn cầu càng lớn. Tuy nhiên, các công cụ bảo vệ và khẳng định lợi ích kinh tế phải được mài giũa hơn. Một nền kinh tế vĩ mô mạnh mẽ,

^(*)Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

^(**) Học viện Chính trị khu vực I, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

kiên cường và vai trò quốc tế mạnh mẽ của đồng euro là rất quan trọng đối với một chính sách kinh tế đối ngoại thành công. Chỉ bằng cách này, châu Âu mới có thể chống lại áp lực kinh tế ngày càng tăng từ các quốc gia khác, đặc biệt là từ Trung Quốc.

Xung đột mang tính hệ thống Mỹ - Trung Quốc sẽ định hình chính sách kinh tế và đối ngoại của EU trong những năm tới. Cuộc đụng độ giữa hai đối tác thương mại quan trọng nhất của châu Âu khiến lợi ích của EU bị ảnh hưởng lớn và EU không thể là một nhà quan sát trung lập. EU gắn bó với Mỹ chặt chẽ hơn so với Trung Quốc về các vấn đề mang tính hệ thống và với tư cách là một nền dân chủ khác. Do đó, mục tiêu của EU phải là giảm bớt sự tổn thương về công nghệ trong quan hệ với Trung Quốc. EU phải mài giũa các công cụ phòng thủ kinh tế để chống lại sự cạnh tranh không lành mạnh, tăng khả năng cạnh tranh của chính mình và định hướng cho mối quan hệ đối tác kinh tế bền vững, công bằng với Trung Quốc và Mỹ. Việc nhanh chóng ký kết một thỏa thuận đầu tư toàn diện với Trung Quốc, bãi bỏ thuế hải quan và công nhận lẫn nhau về các bài kiểm tra tuân thủ với Mỹ là vô cùng quan trọng. Trong lĩnh vực quản lý dữ liệu và bảo mật dữ liệu, cũng như quy định của các nền tảng lớn, EU đóng vai trò hàng đầu và đây có thể coi là công cụ giúp EU cân bằng quan hệ với đối tác, đặc biệt là đối với Mỹ. Vào tháng 9/2020, Ủy ban châu Âu đã công bố chiến lược về liên minh công nghiệp để giảm sự phụ thuộc của EU vào các loại đất hiếm quan trọng, đồng thời coi động thái này là một phần của mục tiêu rộng lớn hơn là đưa nhiều sản phẩm trở lại EU, đặc biệt là từ Trung Quốc. EU đã bắt đầu kêu gọi đàm phán nhiều hơn các hiệp định địa chính trị để bảo đảm nguồn cung cấp khoáng sản quan trọng từ châu Phi, châu Á và Mỹ Latinh. EU có thể tạo động lực mới thông qua Chiến lược EU - châu Phi và cung cấp các giải pháp phù hợp, các công cụ tài trợ, sự tham gia nhiều hơn của khu vực tư nhân trong hợp tác và hợp tác phát

triển, đồng thời mở rộng Thỏa thuận xanh sang các nước châu Phi⁽²⁾.

EU có được khả năng cạnh tranh và ảnh hưởng trên thế giới từ sự thống nhất về các chủ đề như thương mại, chính sách, các tiêu chuẩn thiết lập cho thị trường lớn nhất thế giới. Cả châu Âu là siêu cường kinh tế mang tính truyền thống và có đồng tiền lớn thứ hai thế giới, có lãnh thổ trải rộng với khoảng 500 triệu dân được hưởng lợi từ mức sống cao và mô hình xã hội đáng mơ ước trên thế giới. Nhìn chung, nền tảng kinh tế, khoa học - kỹ thuật và trình độ học vấn của EU cao hơn nhiều so với các khu vực khác trên thế giới là cơ sở quan trọng để EU nắm bắt và vận dụng thành quả của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư để góp phần định hình cục diện thế giới. EU có đội ngũ lao động trình độ cao, có thể tập trung ở nhiều mảng, ngành nghề có tính đột phá cao. EU cũng thu hút các luồng di cư đáng kể, góp phần tạo ra nguồn lao động dồi dào, đổi mới. Do đó, vai trò là một trong những trung tâm kinh tế, tài chính hàng đầu thế giới của EU vẫn được duy trì, góp phần định hình cục diện thế giới hiện nay.

Là thành viên của cả G7 và G20, EU là nhà viện trợ phát triển lớn nhất trên thế giới và đã khẳng định mình là một nhân tố chủ chốt trong sự phát triển của các quốc gia trên toàn cầu. EU có sự đồng thuận về hợp tác cam kết giữa các quốc gia thành viên với một tập hợp các giá trị và nguyên tắc chung. EU là một tổ chức hùng mạnh có ảnh hưởng tới đổi mới văn hóa và sự sáng tạo. EU cũng có một mô hình dân chủ, ổn định và đoàn kết. Tất cả những yếu tố trên đã góp phần định hình vai trò của EU với khả năng cân bằng quyền lực, đàm phán đa phương trong bối cảnh cạnh tranh chiến lược tăng cao.

Ngoài ra, cấu trúc như một nhà nước của EU có thể phát huy hiệu quả trong những điều kiện phù hợp để góp phần vào xây dựng cục diện thế giới mới. EU hiện nay có một vài cơ quan chính đảm nhiệm việc quản lý: Hội đồng châu Âu, Ủy ban châu Âu, Hội đồng Liên minh châu Âu, Nghị viện châu Âu. Hiệp

định Lisbon năm 2009 đã thúc đẩy mạnh mẽ chức năng và hiệu quả hoạt động, vai trò của EU như một nhà điều phối chính sách ngoại giao, nâng cao tính dân chủ và minh bạch trong nội khối EU⁽³⁾. Những điều đó góp phần quan trọng giúp EU duy trì và nâng cao vị thế trong việc định hình thế giới qua các giai đoạn khác nhau.

Tuy nhiên, sức mạnh và tầm ảnh hưởng kinh tế của EU dường như ngày càng suy giảm. Việc phong tỏa do COVID-19 kéo dài dẫn đến sự vỡ vụn của chuỗi cung ứng và sản xuất; và ngay sau đó, các hoạt động cấm vận kinh tế Nga đã khiến kinh tế EU tổn thương hơn nhiều. Nhiều công ty châu Âu đã phải đóng cửa, giảm hoạt động, chuyển sang sử dụng các nguồn năng lượng mới với giá thành đắt hơn. Hệ quả là ngành sản xuất của châu Âu chịu nhiều thiệt hại, gặp khó khăn về tài chính trong cạnh tranh với Mỹ và các quốc gia có nền tảng năng lượng vững chắc hơn. Eurozone ngày càng có thâm hụt thương mại lớn: năm 2022 đã lên tới gần 300 tỷ euro do chi phí sản xuất tăng, thị trường thu hẹp, đồng tiền mất giá. Xung đột Nga - Ukraina càng kéo dài thì nguy cơ suy thoái kinh tế châu Âu càng lớn và hiện hữu rõ. Những điều đó làm suy giảm nghiêm trọng vị thế và sức mạnh của EU trong cuộc cạnh tranh chiến lược và định hình cục diện thế giới mới⁽⁴⁾.

3. Thách thức đối với EU trong cục diện thế giới hiện nay

Cục diện thế giới hiện nay với những thay đổi về địa chiến lược, sự gia tăng bất ổn khu vực và thế giới, sự cạnh tranh cường quốc quyết liệt, cuộc chạy đua toàn cầu về đổi mới công nghệ, cùng với những tác động từ cạnh tranh Mỹ - Trung, đại dịch COVID-19, xung đột Nga - Ukraina và gần đây là xung đột ở dải Gaza đã đặt EU trước những vòng xoáy, thách thức vô cùng to lớn. Một trật tự thế giới mới chưa định hình và cục diện thế giới có sự thay đổi mạnh mẽ so với trước, đòi hỏi EU phải có chính sách toàn diện để vừa tăng cường an ninh khu vực, vừa bảo đảm nền dân chủ bền vững, cũng như sự phát triển kinh tế trong giai

đoạn lạm phát tăng cao và nền kinh tế khu vực có những bất ổn, suy giảm nhất định.

Một là, sự rạn nứt ngày càng lớn khiến khả năng và vai trò của EU trong cục diện thế giới mới bị suy giảm. Năm 2016, người Anh đã bỏ phiếu đồng ý tách khỏi EU, đến ngày 31/01/2020, quá trình Brexit hoàn tất khi Anh chính thức rời EU sau 47 năm là thành viên. Brexit thực chất chỉ là phần nổi của tảng băng chìm bởi các nước thành viên EU vốn dĩ đã có những rạn nứt do có sự khác biệt lợi ích về chính trị, kinh tế khi tham gia Liên minh. Việc duy trì sự thống nhất của EU, sự gắn kết của thị trường chung, hạn chế thiệt hại hậu Brexit là những vấn đề quan trọng của EU. EU phải đối mặt với sự chênh lệch đáng kể giữa các nước thành viên, tính đồng thuận, lợi ích chung, nhất là trong bối cảnh cạnh tranh cường quốc và áp lực chọn phe ngày càng lớn. Sức mạnh, sự thống nhất và vai trò của EU tiếp tục bị thách thức bởi xung đột Nga - Ukraina, thậm chí là trong xung đột ở dải Gaza. EU cố gắng duy trì lập trường vững chắc trước Nga, nhưng sự chia rẽ bên trong gia tăng, dẫn đến thiếu đồng thuận trong biện pháp xử lý, nhất là việc thông qua các gói trừng phạt.

Hai là, EU dường như đang gặp phải vấn đề trong tự chủ chiến lược. Chi tiêu quân sự của EU gia tăng, nhưng từ lâu EU đã không còn nhiều doanh nghiệp quốc phòng đủ mạnh để cạnh tranh với Mỹ, Nga, Israel, nên việc tăng chi tiêu chính là làm giàu cho đối tác ngoài EU, đặc biệt là việc mua hơn 80% số vũ khí từ Mỹ. Hiện nay, Phần Lan đã gia nhập NATO, Thụy Điển đang vận động để tham gia, các quốc gia EU khác cũng tìm kiếm sự mở rộng hợp tác quân sự với Mỹ và NATO, khiến EU ngày càng có xu hướng lệ thuộc vào bên ngoài về quân sự. Thiệt hại kinh tế sau các cuộc khủng hoảng đã khiến đóng góp GDP của EU trong nền kinh tế toàn cầu suy giảm, mức độ phụ thuộc vào kinh tế Mỹ tăng cao, từ đó làm giảm khả năng tự chủ chiến lược của châu Âu. Xung đột Nga - Ukraina kéo dài, việc hợp tác nội khối đang ngày càng phải đối mặt với nhiều thách thức, sức mạnh của EU thêm suy yếu và tự chủ chiến lược ngày càng khó thực hiện⁽⁵⁾.

Ba là, bất chấp nhiều nỗ lực, EU không có quyền lực tối cao khi chính sách đối ngoại và an ninh vẫn do các quốc gia thành viên tự chịu trách nhiệm. Chính sách đối ngoại và an ninh chung của EU chỉ bổ sung cho chính sách của từng thành viên, dẫn đến EU bị hạn chế, thiếu thống nhất về chính trị, tư duy chiến lược và văn hóa chiến lược chung⁽⁶⁾. EU bị hạn chế ở vai trò trung tâm và khó có thể can dự nhiều vấn đề lớn của thế giới khi không thể triển khai quân sự đồng thời. Sự trở lại của căng thẳng địa chính trị và sự gia tăng cạnh tranh giữa các cường quốc những năm gần đây gây khó khăn cho EU trong vấn đề này khi mà thực tế thế giới vẫn vận động với vai trò trung tâm của nhà nước. Khả năng của EU để hành động như một người chơi độc lập trong hệ thống đa phương đã bị hạn chế đáng kể bởi tư cách pháp nhân và theo phạm vi thẩm quyền của mình⁽⁷⁾. Việc luôn cần đủ số phiếu đồng thuận từ các nước thành viên khiến EU là một người chơi mạnh trong một số diễn đàn và một diễn viên phụ trong một số vấn đề khác.

Bốn là, sự nổi lên của nhiều chủ thể mới khiến vai trò của EU suy giảm. Ngày 01/01/2022, Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực (RCEP) có hiệu lực, tạo ra khu vực thương mại tự do lớn nhất thế giới, đặt ra cho EU một trong những thách thức lớn nhất mà họ phải đối mặt. RCEP chiếm khoảng 30% sản phẩm nội địa toàn cầu, 30% dân số thế giới và 30% thương mại toàn cầu⁽⁸⁾. Các sản phẩm từ RCEP có lợi thế về khoảng cách và chi phí, vì chúng sẽ được miễn thuế hải quan. Máy móc và hàng điện tử, sản phẩm quang học và công nghệ thông tin, xe cộ được sản xuất tại Nhật Bản, Hàn Quốc hoặc Trung Quốc sẽ dễ dàng được trao đổi hơn so với trước đây. Các sản phẩm có xuất xứ từ EU sẽ mất đi một phần sức cạnh tranh so với đối thủ. Các hiệp định thương mại tự do hiện có giữa EU và Nhật Bản, Singapore, Việt Nam và Hàn Quốc cũng như các cuộc đàm phán đang diễn ra với Australia, New Zealand hoặc Indonesia sẽ khó thay đổi được thực tế cạnh tranh đó.

Sự trỗi dậy của các chủ thể mới, đặc biệt là Trung Quốc, làm gia tăng sự nổi bật của cạnh

tranh địa chính trị giữa các cường quốc. Chuyển dịch toàn cầu sang gia tăng cạnh tranh cường quốc làm lu mờ khả năng EU trở thành một “loại chủ thể khác” trong chính trị thế giới. Để thích ứng với cục diện mới, EU được kỳ vọng sẽ hành động theo cách giống nhà nước hơn, thể hiện sự thống nhất và phát triển đầy đủ các nguồn lực chính sách đối ngoại, bao gồm cả khả năng quân sự. Những lời kêu gọi về chủ quyền của châu Âu được mô tả như một phần trong chiến lược ứng phó của EU với những thách thức toàn cầu mới. Tuy nhiên, những lời kêu gọi này không dễ dàng phù hợp với mong muốn của các quốc gia thành viên để duy trì chủ quyền chính thức của họ, đặc biệt là trong lĩnh vực chính sách đối ngoại và an ninh.

Quyền lực mềm, sức mạnh kinh tế, nghiên cứu và phát triển của châu Âu tuy ấn tượng, nhưng chưa hẳn đem lại lợi thế lớn trong giai đoạn xu thế cạnh tranh cường quyền như hiện nay. EU dường như thiếu khả năng quân sự và mục đích chiến lược trong một cuộc cạnh tranh lâu dài giữa các cực, trung tâm quyền lực. EU dần bị bao vây bởi môi trường an ninh xấu đi, nhưng EU chưa có nhiều chính sách an ninh và quốc phòng đủ mạnh. Trong một giai đoạn dài, EU chuyển từ mở rộng sang hướng nội, từ xuất khẩu sang nhập khẩu an ninh. Sự chuyển hướng sang chủ nghĩa thực dụng và tự bảo vệ đã kéo theo sự thích ứng với sự hồi sinh của sức mạnh quân sự. Các thành viên EU đang nâng cấp khả năng phòng thủ bằng việc gia tăng mua vũ khí, hoặc muốn gia nhập NATO. Cùng với việc tạo mối quan hệ chặt chẽ hơn với NATO trong xu thế đối trọng với Nga, EU dường như cũng thể hiện xu hướng gần Mỹ hơn, do đó tạo ra thách thức trong duy trì “tự chủ chiến lược” và đóng góp vai trò trong cục diện thế giới hiện nay.

4. Hàm ý chính sách cho EU trong cục diện thế giới hiện nay

Để có thể tiếp tục khẳng định vai trò trong cục diện thế giới mang tính cạnh tranh gay gắt như hiện nay, châu Âu cần thực hiện một loạt chiến lược cả về kinh tế, chính trị, khoa học - kỹ thuật, nhằm nâng tầm hơn nữa khả năng, sức cạnh tranh

so với các cường quốc khác. Bên cạnh việc giải quyết những “rạn nứt” giữa các nước thành viên, EU cần tập trung hơn vào việc nâng cao sức mạnh tổng hợp, hay khả năng tự chủ chiến lược trong bối cảnh mới.

Yêu cầu nâng cao tự chủ chiến lược của châu Âu đã có từ lâu, nhưng hiện nay lại thêm cấp bách. Câu hỏi là EU nên định vị mình như thế nào trong cục diện thế giới đang được thiết lập lại bởi các cuộc đối đầu công khai giữa các cường quốc. Một mặt, EU cần trở thành cường quốc an ninh thật sự phối hợp chặt chẽ với các đối tác NATO và Mỹ. Mặt khác, bị buộc phải lựa chọn giữa “phương Tây” và “phần còn lại” sẽ cản trở việc tăng cường sức mạnh tự chủ chiến lược của EU, làm suy yếu động cơ hội nhập EU và theo đuổi một mô hình châu Âu văn minh. EU cần tìm được vị thế của riêng mình đối với việc định hình cục diện thế giới mới. Điều này đòi hỏi khả năng của EU trong việc lựa chọn chiến lược quan hệ đối tác phục vụ tốt nhất lợi ích và giá trị của nó.

Châu Âu cần những cơ sở công nghiệp và công nghệ quốc phòng tích hợp, bền vững, sáng tạo, cạnh tranh hơn để phát triển và duy trì năng lực phòng thủ. Điều này cũng có thể nâng cao quyền tự chủ chiến lược và khả năng phối hợp với các đối tác. Xây dựng nền quốc phòng EU có khả năng tự vệ, bảo đảm quân đội EU tự sản xuất được vũ khí hiện đại, giảm thiểu gánh nặng nhập khẩu vũ khí và bảo đảm khả năng chủ động cho sức mạnh quốc phòng, an ninh của cả khối là một trong những định hướng vô cùng quan trọng.

Châu Âu cũng cần tự chủ về công nghệ số trước sức ép như hiện nay. Chiến lược công nghệ số của EU năm 2020 đã đặt mục tiêu giảm trừ phụ thuộc vào các quốc gia khác. EU và các quốc gia thành viên, như Đức, Pháp, cũng tăng cường đầu tư vào công nghệ AI dựa trên dữ liệu của chính EU⁽⁹⁾. EU đã đưa ra hướng dẫn an toàn mạng 5G năm 2020 để các thành viên hiểu được những nguy cơ tiềm ẩn về cả an ninh và kinh tế. Hiện nay đã có 10 quốc gia EU cấm sử dụng thiết bị 5G của Huawei và ZTE⁽¹⁰⁾. Tuy nhiên, EU vẫn cần nâng cao hợp

tác với Trung Quốc trong cả công nghệ, kinh tế và các cơ chế đa phương, thay vì cạnh tranh trực tiếp như Mỹ⁽¹¹⁾.

EU cần phải nghiêm túc về chiến lược công nghiệp của riêng mình. Pháp và Đức đã đi đầu trong việc thúc đẩy các chính sách công nghiệp tích cực hơn, dẫn đến một số sáng kiến quan trọng, như: mở rộng các dự án quan trọng vì lợi ích chung của châu Âu (IPCEIs) trong các lĩnh vực, như vi mạch, pin, điện toán đám mây và hydro; kế hoạch phục hồi và phục hồi quốc gia (NRRP); Đạo luật chip châu Âu. Chính sách công nghiệp của EU cũng cần nhiều khuôn khổ quản trị kinh tế mạnh mẽ hơn, yêu cầu tài trợ chung và các công cụ tài chính chung. Về lâu dài, EU cần tăng cường các nguồn lực sẵn có cho nghiên cứu ban đầu, đổi mới và các dự án chính sách công nghiệp ở cấp EU với các nguồn lực mới, đóng góp lớn hơn cho ngân sách EU.

Chính sách đối ngoại, an ninh và quốc phòng chung mạnh mẽ có thể hỗ trợ khả năng định hình thế giới của EU. Để đạt được mục tiêu này, các thành viên EU nên hợp tác chặt chẽ hơn với nhau trong việc lập kế hoạch, nghiên cứu, phát triển và nâng cao khả năng và cấu trúc EU. Những rạn nứt, khác biệt về lợi ích cần phải được từng bước giải quyết để EU có được sức mạnh và khả năng như một “cường quốc” thực thụ trong việc quyết định các vấn đề quốc tế. Quỹ Quốc phòng châu Âu có thể là một biện pháp quan trọng.

EU luôn thực hiện vai trò của mình nhằm củng cố và phát triển các quan hệ dựa trên hệ thống đa phương với nền tảng luật pháp. Vai trò đó trong bối cảnh chiến tranh thương mại Mỹ - Trung đã phát huy vai trò to lớn và nhiều quốc gia công khai thừa nhận rằng, họ coi trọng EU với tư cách là người thật sự bảo vệ những cam kết cuối cùng của chủ nghĩa đa phương. Đây có thể sẽ là một trong những định hướng chiến lược ngoại giao của EU trong giai đoạn tiếp theo, bởi xu hướng cạnh tranh chiến lược luôn đi kèm với hợp tác nước lớn và cơ chế đa phương là điểm phù hợp cho các nước trong việc đàm phán về một thế giới hòa bình, ổn định và phát triển. EU có thể hướng đến hợp tác với một số cường quốc tầm trung,

như Nhật Bản, Canada, Australia và Hàn Quốc, vì có chung cam kết về chủ nghĩa đa phương⁽¹²⁾. Đặc biệt, EU phải cân nhắc vai trò trong việc giải quyết các xung đột trên thế giới hiện nay. Nếu có thể góp phần quan trọng vào việc giải quyết những vấn đề trên bằng phương pháp hòa bình thông qua Liên hợp quốc hoặc các cơ chế đa phương thì uy tín, vai trò của EU sẽ được nâng cao hơn. EU cần đảm nhận nhiều trách nhiệm quốc tế hơn, nhất là trong bối cảnh cạnh tranh và xung đột gia tăng như hiện nay. Điều này đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ hơn trong các chính sách đối ngoại của EU và của từng nước thành viên. Việc duy trì và phát triển các giá trị, thể chế và mục tiêu của châu Âu chỉ có thể đạt được nếu EU nhận thức được trách nhiệm toàn cầu của mình.

5. Kết luận

Có thể nói, cục diện thế giới hiện nay khá bất định với sự nảy sinh của hàng loạt xung đột, căng thẳng quốc tế trong sự thăng thế của xu hướng cạnh tranh cường quyền. Cục diện đó đặt ra nhiều thách thức cho tất cả các quốc gia, các tổ chức quốc tế và khu vực. Từ đó, các chủ thể sẽ rất khó khăn trong việc duy trì được vị thế, vai trò cân bằng quyền lực đã và đang tạo dựng suốt một giai đoạn khá dài theo xu hướng hòa hoãn, hợp tác cùng phát triển. Chính trong bối cảnh đó, EU đã không còn giữ được những vai trò hàng đầu trong nhiều khía cạnh liên quan đến cạnh tranh cường quyền trong so sánh về tương quan lực lượng với Mỹ, Trung Quốc, hay thậm chí là Nga. Dẫu vậy, những lợi thế vốn có, truyền thống của EU về dân chủ, cơ chế đa phương, khoa học - kỹ thuật, kinh tế vẫn phần nào được duy trì, giúp EU có thể tiếp tục khẳng định là một “người chơi” mạnh mẽ trong cục diện thế giới hiện nay.

Để có thể tiếp tục duy trì vai trò của mình, EU cần tìm cách giải quyết những “điểm yếu” cố hữu về tính thống nhất, về khả năng đưa ra quyết định cuối cùng. Bên cạnh đó, nếu muốn khẳng định được vai trò trong xu thế cạnh tranh cường quốc, EU sẽ phải cân nhắc kỹ lưỡng việc “chọn phe” bởi khi đã đưa ra lựa chọn thì có nghĩa là EU sẽ bị phụ thuộc nhiều hơn, từ đó sẽ suy giảm vai trò trong việc giải quyết các vấn đề quốc tế nổi cộm. “Tự chủ chiến lược” có thể coi là xu hướng quan trọng không chỉ được

EU, mà nhiều quốc gia trên thế giới, như Australia, Hàn Quốc, Indonesia... , theo đuổi để vừa bảo vệ chủ quyền, vừa khẳng định được vai trò trong quan hệ quốc tế. Các học giả trên thế giới cũng chỉ ra rằng, EU đã thực hiện nhiều biện pháp để nâng cao tự chủ chiến lược, đồng nghĩa với nâng cao sức mạnh tổng hợp, kết hợp với nâng tầm chủ nghĩa đa phương nhằm bảo đảm vai trò trong cục diện thế giới hiện nay □

⁽¹⁾ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world_en, truy cập ngày 20/8/2023

⁽²⁾ <https://english.bdi.eu/article/news/europe-a-major-force-in-the-global-economy>, truy cập ngày 25/8/2023

⁽³⁾ Kristin Archick, *The European Union: Questions and Answers*, Congressional Research Service Report, RS21372, 06/02/2023, p.3

⁽⁴⁾ Huy Thông, *EU- lát cắt trong những mục tiêu chiến lược*, <https://cand.com.vn/Su-kien-Binh-luan-antg/eu-lat-cat-trong-nhung-muc-tieu-chien-luoc-i689503/>, truy cập ngày 28/8/2023

⁽⁵⁾ Richard Higgott & Simon Reich, “*Hedging by Default: the Limits of EU “strategic Autonomy” in a binary world order*”, LSE Ideas, Europe Programme, 2022

⁽⁶⁾ và ⁽¹²⁾ Katja Creutz and other authors, “*The changing global order and its implications for the EU*”, Government’s analysis, Assessment and research activities, 2019, p.35 and p.39

⁽⁷⁾ David O’Sullivan, “*The European Union and the multilateral system: Lessons from past experience and future challenges*”, Briefing the EU system in perspective, 2021, p.2

⁽⁸⁾ Trung tâm WTO và Hội nhập, Liên đoàn Thương mại và công nghiệp Việt Nam, *Vì sao RCEP có sức mạnh và tiềm năng thương mại lớn?*, <https://aevccci.vn/tin-tuc-n8855/vi-sao-rcep-co-suc-manh-va-tiem-nang-thuong-mai-lon.htm>, truy cập ngày 30/10/2023

⁽⁹⁾ Sinan Ulgen (et al.), *Rewiring Globalization*, Carnegie Endowment for International Peace, Washington, 2022, p.55

⁽¹⁰⁾ Phan Văn Hòa, *Những quốc gia nào ở châu Âu cảm thấy bị 5G từ các nhà sản xuất thiết bị viễn thông hàng đầu Trung Quốc?*, <https://baonghean.vn/nhung-quoc-gia-nao-o-chau-au-cam-thiet-bi-5g-tu-cac-nha-san-xuat-thiet-bi-vien-thong-hang-dau-trung-quoc-post277964.html>, truy cập ngày 30/10/2023

⁽¹¹⁾ Von Maria Demertzis, André Sapir, Guntram B. Wolff, “*Europe in a new world order*”, <https://www.wirtschaftsdienst.eu/inhalt/jahr/2018/heft/13/beitrag/europe-in-a-new-world-order.html>, truy cập ngày 31/10/2023; Richard Higgott & Simon Reich, “*Hedging by Default: The Limits of EU “Strategic Autonomy” in a binary world order*”, LSE Ideas, Europe Programme, 2022